

Virsraksts: Pamats personas pārreģistrācijai vai izslēgšanai no reģistra palīdzības saņemšanai dzīvokļa jautājumu risināšanā

Tēze: Likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 10.panta pirmās daļas 3.punktā paredzētais pamats personas izslēgšanai no reģistra ir saistīts ar jautājumu par palīdzības objektīvu nepieciešamību. Tādēļ minētā tiesību norma atbilstoši tajā noteiktajam ir tulkojama šauri, proti, tādējādi, ka tā regulē vienīgi gadījumus, kad persona savas tiesības neizmanto labticīgi. Neatbildēšana uz piedāvājumiem pati par sevi neliecina par to, ka persona rīkojas nelabticīgi un tai palīdzība faktiski nav nepieciešama vai tā to nevēlas saņemt. Personai, kura ir palikusi bez pajumtes un pašas spēkiem nespēj mājokļa jautājumu atrisināt, pašvaldības palīdzības sniegšana ir būtiska un tādējādi nav ierobežojama formālu iemeslu dēļ.

Tēze: Personas nepamatots atteikums no piedāvātajām dzīvojamām telpām vai atbildes nesniegšana uz piedāvājumiem, ja personai bijusi iespēja iepazīties ar tiem, atbilstoši likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 18.panta trešajai daļai, ir pamats personas pārreģistrēšanai palīdzības reģistrā ar pēdējo kārtas numuru. Tas nozīmē, ka, lai arī personas atteikšanās bijusi nepamatota, no palīdzības reģistra tā pilnībā netiek izslēgta, vien priekšrocība šā iemesla dēļ tiek sniegta citām reģistrā esošajām personām.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
2011.gada 10.marta
SPRIEDUMS
Lieta Nr. A42538807
SKA-79/2011**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja   senatore V.Kakste
  senators J.Neimanis
  senatore R.Vīduša

  piedaloties pieteicējai *Ļ.B.* un atbildētājas Rīgas pilsētas pašvaldības pusē
pieraicinātās iestādes Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta pārstāvei Evijai
Hmeļevskai-Lagzdiņai,

  atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz
Ļ.B. pieteikumu par Rīgas domes Komunālā departamenta 2007.gada 25.maija lēmuma
Nr.DK-07-9297-ap atcelšanu, sakarā ar Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta
(līdz 2009.gada 1.oktobrim – Rīgas domes Komunālais departaments) kasācijas sūdzību
par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 8.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvaldes Komisija personu reģistrācijai palīdzības saņemšanai dzīvokļa jautājumu risināšanā un izslēgšanai no palīdzības reģistra ar 2007.gada 4.aprīļa lēmumu (sēdes protokols Nr.13) izslēdza pieteicēju *Ļ.B.* no 1.reģistra, jo pieteicējai tika sniegti vairāk kā trīs dzīvojamo telpu īres piedāvājumi, uz kuriem pieteicēja nav atbildējusi.

Izskatījis pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu, Rīgas domes Komunālais departaments ar 2007.gada 25.maijā lēmumu Nr.DK-07-9297-ap atstāja negrozītu apstrīdēto lēmumu.

[2] Pieteicēja vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atcelt minēto lēmumu.

[3] Administratīvajā rajona tiesa apmierināja pieteikumu un atcēla pārsūdzēto lēmumu. Spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Lietā nav strīda par šādiem apstākļiem: pieteicēja pamatoti reģistrēta 1.reģistrā pašvaldības palīdzības saņemšanai dzīvokļu jautājumu risināšanā sakarā ar izlikšanu no dzīvojamās telpas, pamatojoties uz likuma „Par dzīvojamo telpu īri” 28.²panta noteikumiem; pieteicēja ir norādījusi iestādei vietu korespondences sūtīšanai Rīgā, Bārdzīņu ielā 2, Rīgas patversmē; apmēram no 2006.gada novembra līdz 2007.gada aprīlim – maijam pieteicēja neuzturējās vietā, kuru bija iestādei norādījusi korespondences sūtīšanai; pieteicēja četras reizes nav sniegusi atbildes (atsaukusies) uz iestādes īres piedāvājumiem; iestādes tiesībām un kompetenci lemjot par personas iekļaušanu pašvaldības reģistros palīdzības saņemšanai vai izslēgšanai no šiem reģistriem.

Lietā ir strīds par to, vai iestāde pamatoti uzskatījusi pieteicējas neatsaukšanos par atteikumu un pamatoti izslēgusi no 1.reģistra pašvaldības palīdzības saņemšanai dzīvokļu jautājumu risināšanā.

[3.2] No likuma „Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā” 10.panta pirmās daļas 3.punkta un Rīgas domes 2005.gada 12.jūlija saistošo noteikumu Nr.6 „Personu, kurām nepieciešama palīdzība dzīvokļa jautājumu risināšanā, reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtība” (turpmāk arī – saistošie noteikumi Nr.6) 3.12.6.apakšpunkta secināms, ka, lai personu izslēgtu no 1.registra, ir nepieciešams konstatēt, ka persona ir novilcinājusi palīdzības sniegšanas procesu, kas izpaudies personai nepamatoti vairāk nekās trīs reizes atsakoties no pašvaldības īres piedāvājumiem.

[3.3] Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka pieteicēja no 1.reģistra pašvaldības palīdzības saņemšanai izslēgta, jo vairāk nekā trīs reizes nav sniegusi atbildi uz pašvaldības īres piedāvājumiem un tādējādi nepamatoti novilcinājusi palīdzības sniegšanas procesu.

[3.4] Konkrētajā gadījumā lietas faktiskie apstākļi atšķiras no minētajās tiesību normās ietvertajiem kritērijiem, un pieteicēja izslēgta no reģistra, pamatojoties uz apstākļiem, kuri nav ietverti tiesību normā, bet kurus iestāde pielīdzinājusi tiesību normā ietvertajiem kritērijiem.

Minētais secinājums apstiprinās, vērtējot iestādes sūtītos īres piedāvājumus pieteicējai, kuros norādīts, ka, ja pieteicēja vēstulē norādītajā termiņā neieradīsies un neinformēs par iemesliem, kāpēc to izdarīt nav iespējams, tas tiks uzskatīts par atteikumu no dzīvojamās telpas.

Atteikums ir personas gribas vadīta mērķtiecīga rīcība, kura izpaužas, personai ar noteiktu rīcību skaidri apliecinot savu gribu. Savukārt tulkojot atbildes nesniegšanu, secināms, ka tā var būt gan no personas brīvas gribas izrietoša, gan arī no personas gribas neatkarīga. Konkrētajā gadījumā privātpersona pašvaldības īres piedāvājumus nesaņēma (un par to lietā nav strīda), līdz ar to tai konkrētajā gadījumā nebija iespējas gribu izteikt vai īstenot, un atbildes nesniegšana bija no personas gribas neatkarīgs process.

Pamatojoties uz minēto, iestāde konkrētajā gadījumā nepamatoti atbildes nesniegšanu ir pielīdzinājis atteikumam no īres piedāvājuma.

[3.5] Ne likumā „Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā”, ne arī saistošajos noteikumos Nr.6 nav ietverta tiesību norma, kas noteic, ka personu var izslēgt no

reģistra, ja tā vairāk kā trīs reizes nav atbildējusi uz pašvaldības īres piedāvājumiem. Iestādei nav tiesību paplašināti tulkot tiesību normas tekstu, tādējādi radot pamatu personas tiesību ierobežojumam, kuru nav paredzējis likumdevējs un kas neizriet no tiesību normām tieši.

Ņemot vērā minēto, iestāde ar pārsūdzēto lēmumu ir pārkāpusi likuma atrunas principu, piemērojusi neatbilstošu tiesību normu, nepamatoti ierobežojot privātpersonas tiesības. Minētais pārkāpums atzīstams par būtisku.

[3.6] Līdz ar pārsūdzētā lēmuma atcelšanu atjaunosies iepriekšējā situācija un pieteicējai tiks saglabāta reģistrācija palīdzības saņemšanai dzīvokļa jautājumu risināšanai 1.reģistrā, no kura viņa izslēgta.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar iestādes apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa apmierināja pieteikumu un atcēla pārsūdzēto lēmumu. Apgabaltiesa pievienojās rajona tiesas sprieduma motivācijai, papildus norādot, ka tas vien, ka iestādes apstākļu vērtējums ir atšķirīgs no pirmās instances tiesas apstākļu vērtējuma, nevar būt pamats secinājumam, ka tiesas spriedums ir nepareizs.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu iestāde iesniedza kasācijas sūdzību. Tā pamatota ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa nepareizi norādījusi, ka strīds lietā ir par to, vai iestāde pamatoti uzskatījusi pieteicējas neatsaukšanos par atteikumu un pamatoti izslēgusi pieteicēju no 1.reģistra pašvaldības palīdzības saņemšanai dzīvokļu jautājumu risināšanā.

[5.2] Tiesa kļūdaini interpretējusi likuma un saistošo noteikumu normu, saskaņā ar kuru iestāde izslēdza pieteicēju no 1.reģistra.

Interpretējot likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 10.panta pirmās daļas 3.punktu, tiesa kļūdaini akcentējusi un interpretējusi tikai to tiesību normas daļu, kas attiecas uz „personas nepamatotu atteikšanos”.

Minētās normas radītas ar mērķi, lai izslēgtu no palīdzības reģistra personas, kas novilcina palīdzības sniegšanas procesu. Pieteicējas bezdarbība jeb nesadarbošanās ar pašvaldību un atbildes nesniegšana bija pamats, kas pašvaldībai deva tiesības secināt, ka persona novilcina palīdzības sniegšanas procesu un atsakās no palīdzības saņemšanas. Šāda tiesību normu interpretācija izriet no tiesību normām tieši, un iestāde šīs normas nav tulkojusi paplašināti.

[5.3] Tiesa nav ņēmusi vērā Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 1.pantu un 4.panta pirmo daļu. Saskaņā ar minētajām tiesību normām pieteicējai bija jānorāda sava jaunā dzīvesvieta, lai viņa būtu sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar pašvaldību. Iestādei nav jāveic izmeklēšanas funkcijas un nav jātērē papildu resursi personas meklēšanai. Dzīvesvietas deklarēšanas likums nosaka ikvienai personai dzīvesvietas deklarēšanas pienākumu. Turklāt uz pieteicēju šī norma attiecināma pastiprināti, jo viņa bija vērsusies iestādē pēc palīdzības, reģistrējusies palīdzības saņemšanai, līdz ar to gaidīja no iestādes palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā. Šādos apstākļos pieteicējas pienākums, gaidot pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, bija sadarboties ar pašvaldību un informēt iestādi par savu dzīvesvietu vai korespondences adresi, kā arī deklarēt savu dzīvesvietu.

Iestāde no savas puses ir ievērojusi likumā noteikto palīdzības sniegšanas kārtību, pienākot rindai piedāvājusi pieteicējai četras dzīvojamās platības un, nesaņemot atbildi uz izteiktajiem piedāvājumiem, vērtējusi to kā palīdzības sniegšanas procesa novilcināšanu un atteikumu no pieteicējas puses.

[5.4] Tiesa nav vadījusi no Administratīvā procesa likuma 8.pantā minētā tiesību normu saprātīgas piemērošanas principa. Tiesa spriedumā sniedz tiesību normas gramatisko teksta tulkojumu, taču neizvērtē to kopsakarā ar likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 18.panta trešo daļu. Pēc analogijas interpretējot šo

normu, skaidri saprotama likumdevēja nostāja, ka tāds kritērijs kā atteikšanās no īres piedāvājumiem ir vienlīdzīgs personas atbildes nesniegšanas kritērijam. Abu šo normu mērķis ir neaizkavēt palīdzības sniegšanas procesu citām personām, tātad nodrošināt samērīguma principa ievērošanu.

[6] Tiesas sēdē iestādes pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem, bet pieteicēja lūdza kasācijas sūdzību noraidīt.

Motīvu daļa

[7] Likums „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” paredz pašvaldības palīdzības sniegšanu dzīvokļa jautājumu risināšanā personām, kurām tā nepieciešama likumā noteiktos gadījumos. Ja persona ir atzīta par tādu, kurai palīdzība sniedzama, tā reģistrējama attiecīgā palīdzības veida saņemšanai. Personām, kuras reģistrētas dzīvojamās telpas izīrēšanai, pašvaldība noteiktā kārtībā piedāvā izīrējamās dzīvojamās telpas.

Šā likuma 18.pants noteic, ka dzīvojamo telpu piedāvā īrēt, rakstveidā par to paziņojot attiecīgajai personai. Paziņojumā norāda piedāvātās dzīvojamās telpas adresi, platību, istabu skaitu, stāvu, kurā šī telpa atrodas, labiekārtojuma līmeni, īres maksas apmēru, īres līguma termiņu, kā arī dienu, kad persona var iepazīties ar piedāvāto dzīvojamo telpu. Paziņojumam pievieno atbildīgās pašvaldības institūcijas vai amatpersonas apstiprinātu aktu, kas apliecina, ka attiecīgā dzīvojamā telpa ir dzīvošanai derīga (panta pirmā daļa). Atbildi uz dzīvojamās telpas īres piedāvājumu persona sniedz ne vēlāk kā nedēļu pēc paziņojumā norādītās dienas, kurā personai bija iespējams iepazīties ar piedāvāto dzīvojamo telpu (panta otrā daļa). Ja personai ir bijusi iespēja iepazīties ar ne mazāk kā trim dažādu dzīvošanai derīgu dzīvojamo telpu īres piedāvājumiem un izvēlēties, bet tā no šiem piedāvājumiem nepamatoti atteikusies vai arī nav sniegusi pašvaldībai atbildi uz saņemtajiem piedāvājumiem, šī persona attiecīgā veida palīdzības reģistrā pārreģistrējama ar pēdējo kārtas numuru. Šis noteikums neattiecas uz šā likuma 10.panta pirmās daļas 3.punktā paredzētajiem gadījumiem (panta trešā daļa).

Šā likuma 10.pants regulē personas izslēgšanu no palīdzības reģistra. Proti, atbilstoši šā panta pirmajai daļai persona tiek izslēgta no palīdzības reģistra, ja: 1) tā sniegusi nepatiesas ziņas par apstākļiem, kuri bijuši par pamatu tās reģistrēšanai attiecīgās palīdzības saņemšanai; 2) zuduši apstākļi, kuri bijuši par pamatu šīs personas reģistrēšanai attiecīgās palīdzības saņemšanai; 3) tā reģistrēta palīdzības saņemšanai sakarā ar izlikšanu no dzīvojamās telpas, pamatojoties uz likuma „Par dzīvojamo telpu īri” 28.²panta (*dzīvojamās telpas īres līguma izbeigšana, ja īrnieks ir parādā īres maksu un maksu par pamatpakalpojumiem*) noteikumiem, bet novilcina palīdzības sniegšanas procesu, nepamatoti atsakoties no vismaz trim dzīvojamo telpu īres piedāvājumiem; 4) tā atsakās no palīdzības, iesniedzot par to attiecīgu iesniegumu.

[8] No minētā regulējuma redzams, ka pamati personas izslēgšanai no reģistra vērsti uz gadījumiem, kad faktiski palīdzība personai nav nepieciešama. Vispirms, tādi ir, ja vispār nepastāv apstākļi palīdzības saņemšanai (persona sākotnēji par tiem maldinājusi iestādi vai attiecīgie apstākļi zuduši vēlāk) vai pati persona no palīdzības atsakās. Arī 10.panta pirmās daļas 3.punktā paredzētais pamats zināmā mērā ir saistīts ar jautājumu par palīdzības objektīvu nepieciešamību. Šī norma paredz personas izslēgšanu no reģistra, ja *persona novilcina palīdzības sniegšanas procesu, nepamatoti atsakoties no vismaz trim dzīvojamo telpu īres piedāvājumiem*. Lai arī attiecīgās palīdzības veids un tā pieprasīšana gadījumā, kad persona no dzīvojamās telpas izlikta sakarā ar parādiem, vērsta uz personas nodrošināšanu ar mājokli, kas vispārīgi personai

ir aktuāla nepieciešamība, par pretējo var liecināt personas rīcība, novilcinot palīdzības sniegšanu, kas ļauj domāt, ka attiecīgā palīdzība personai tomēr nav aktuāla. Tādēļ minētā tiesību norma atbilstoši tajā noteiktajam ir tulkojama šauri, proti, tādējādi, ka tā regulē vienīgi gadījumus, kad persona savas tiesības neizmanto labticīgi. Neatbildēšana uz piedāvājumiem pati par sevi neliecina par to, ka persona rīkojas nelabticīgi un tai palīdzība faktiski nav nepieciešama vai tā to nevēlas saņemt. Personai, kura ir palikusi bez pajumtes un pašas spēkiem nespēj mājokļa jautājumu atrisināt, pašvaldības palīdzības sniegšana ir būtiska un tādējādi nav ierobežojama formālu iemeslu dēļ.

[9] Savukārt no likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 18.panta trešās daļas secināms, ka personas nepamatots atteikums no piedāvātajām dzīvojamām telpām vai atbildes nesniegšana uz piedāvājumiem, ja personai bijusi iespēja iepazīties ar tiem, ir pamats personas pārreģistrēšanai palīdzības reģistrā ar pēdējo kārtas numuru. Tas nozīmē, ka nākamo piedāvājumu saņemšana varētu būt vēlāka sakarā ar piedāvājumiem citām reģistrētām personām. Tas nozīmē arī to, ka, lai arī personas atteikšanās bijusi nepamatota (piemēram, personai piedāvāti dzīvošanai derīgi dzīvokļi, bet tie personu nav apmierinājuši citu iemeslu dēļ), no palīdzības reģistra tā pilnībā netiek izslēgta, vien priekšrocība šā iemesla dēļ tiek sniegta citām reģistrā esošajām personām.

[10] Ievērojot šā sprieduma 8. un 9.punktā norādīto, atzīstams, ka likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 10.panta pirmās daļas un 18.panta trešās daļas piemērošanas pamati un sekas ir būtiski atšķirīgi. Vienā gadījumā izslēgšanas pamats ir palīdzības sniegšanas procesa novilcināšana (personas apzināta nelabticīga rīcība), otrā gadījumā – nepamatota atteikšanās no piedāvājumiem vai neatbildēšana uz tiem. Tādēļ abas minētās tiesību normas regulē atšķirīgus gadījumus un likuma 18.panta trešās daļas pēdējais teikums – *šis noteikums neattiecas uz šā likuma 10.panta pirmās daļas 3.punktā paredzētajiem gadījumiem* – nozīmē to, ka nav piemērojama personas pārreģistrēšana reģistrā ar pēdējo kārtas numuru, ja ir konstatējams 10.panta pirmās daļas 3.punkta piemērošanas priekšnosacījums (persona novilcinājusi palīdzības sniegšanas procesu). Turklāt, lai arī šajā lietā nav runa par 18.panta trešās daļas piemērošanu, Senāts vērš iestādes uzmanību, ka arī šī tiesību norma nav piemērojama formāli, jo tās priekšnosacījumi paredz vērtēt, vai personai ir bijusi iespēja iepazīties ar attiecīgajiem piedāvājumiem.

[11] Iestāde kasācijas sūdzībā norādījusi, ka pieteicēja, nenorādot savu dzīvesvietu, kurā viņa ir sasniedzama, nav rīkojusies atbilstoši Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 4.panta pirmajai daļai, kas noteic, ka dzīvesvietas maiņas gadījumā attiecīgās personas pienākums ir mēneša laikā, kopš tā pastāvīgi dzīvo jaunajā dzīvesvietā, deklarēt to dzīvesvietas deklarēšanas iestādē. Iestādes ieskatā uz pieteicēju šī tiesību norma ir attiecināma pastiprināti, jo viņa pašvaldībai prasījusi palīdzību.

No tiesas sprieduma redzams, ka pieteicēja attiecīgajā laikā uzturējusies patversmēs. Patversme ir sociāla institūcija, kas personām bez mājokļa nodrošina īslaicīgu patvērumu, uzturu un citus pakalpojumus. Iestādes apsvērumi, ka personai, kura ir bez pajumtes, bet periodiski uzturas patversmēs un pretendē uz palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā, ir īpaši jāievēro likuma prasības par deklarēšanas pastāvīgajā dzīvesvietā, nav pamatoti ne no tiesību normu, ne loģikas viedokļa.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 8.jūnija spriedumu, bet Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta kasācijas sūdzību noraidīt.
Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore

(paraksts)

V.Kakste

Senators

(paraksts)

J.Neimanis

Senatore

(paraksts)

R.Vīduša